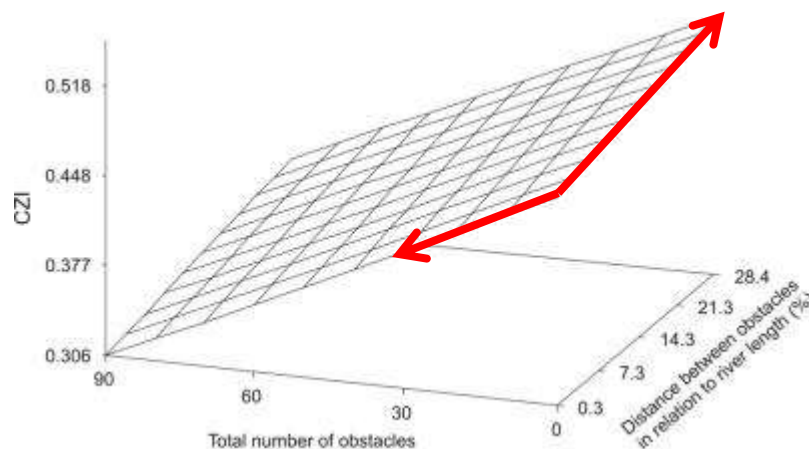
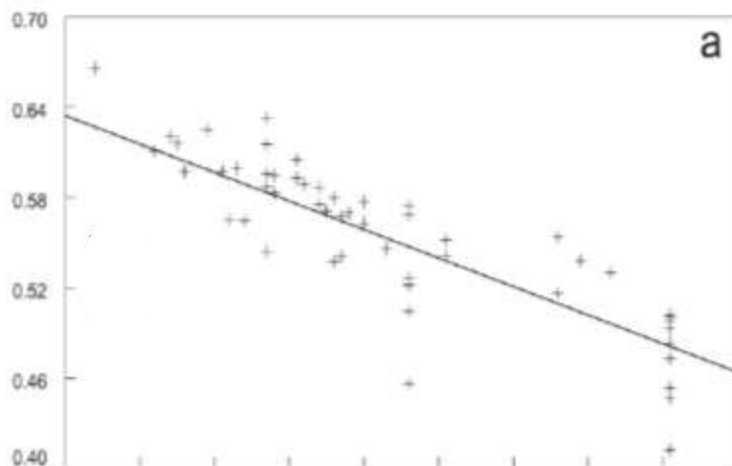

Ondřej Slavík

Jak správně vyhodnotit úspěšnost migrace ryb rybím přechodem

Možnost migrace ryb v podélném profilu toků je předpokladem vysoké kvality společenstev

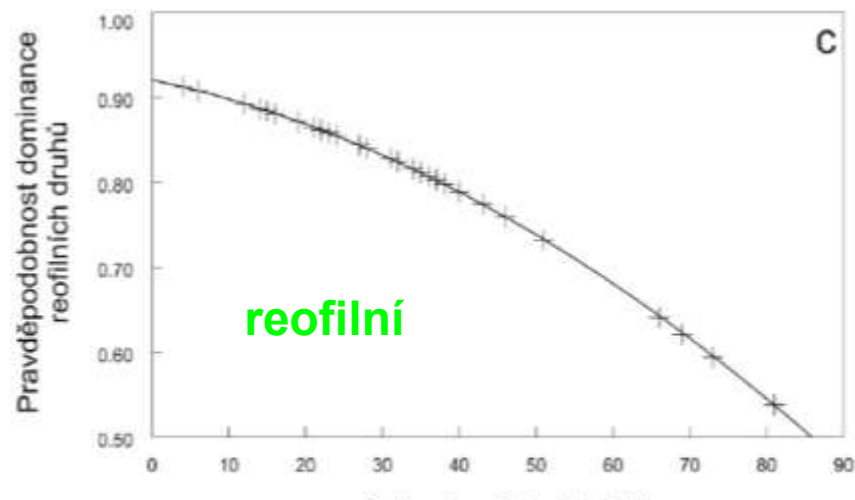
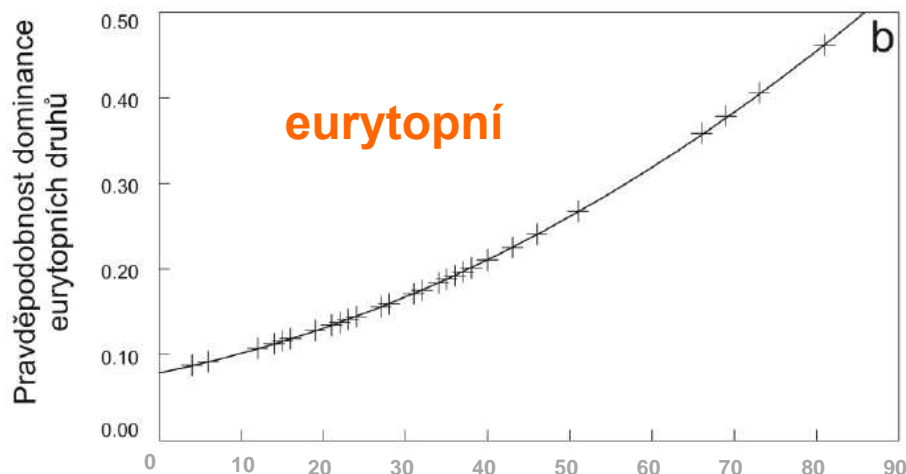

Vliv celkového počtu překážek na index EFI

S počtem překážek klesá úroveň hodnocení biologické složky ryby

Efekt zprůchodnění na ekologickou bonifikaci toku je průkazný a je předpokladem dosažení dobrého (velmi dobrého) stavu vodních útvarů

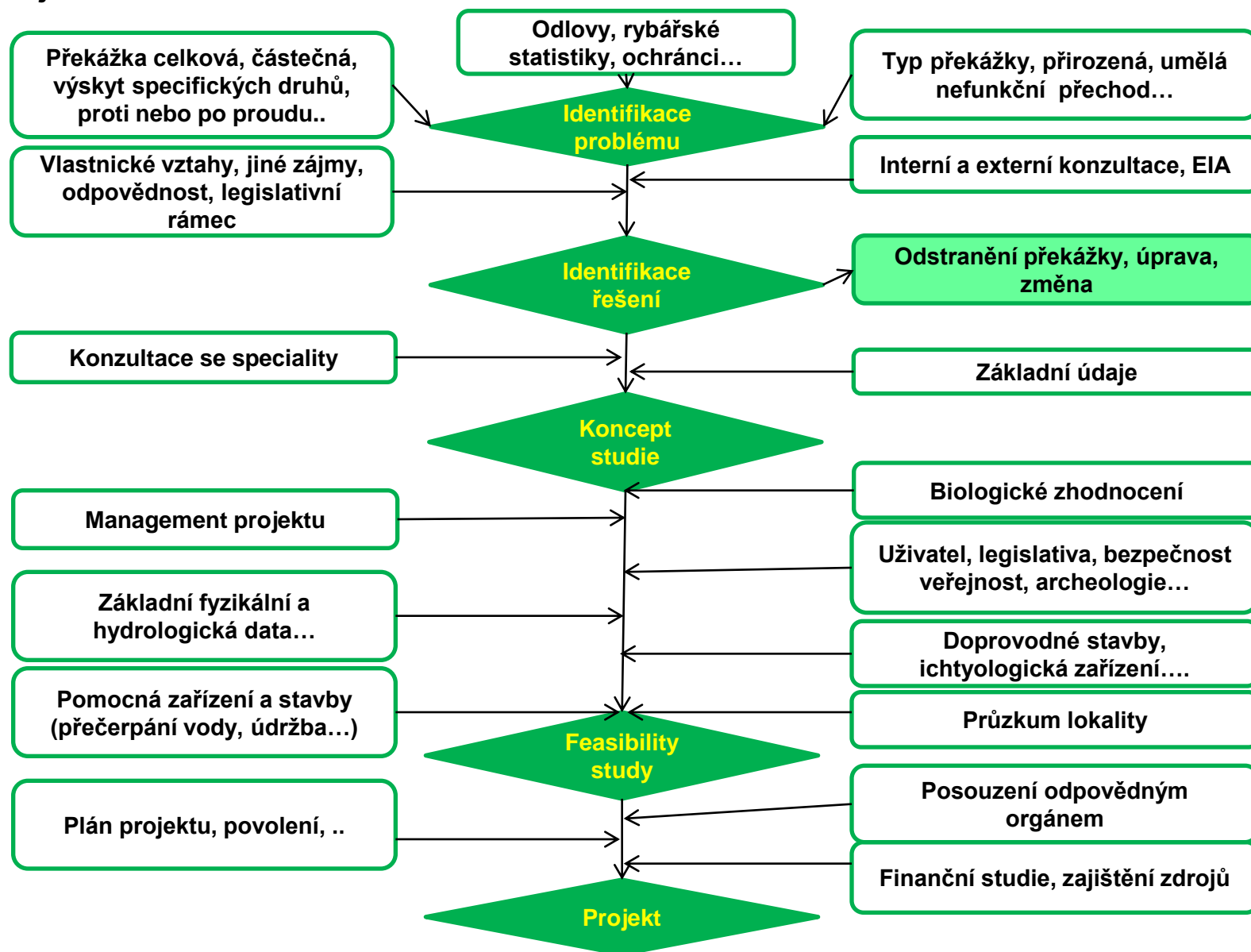
Výskyt druhů v prostředí je ovlivněn migrační prostupností v podélném profilu

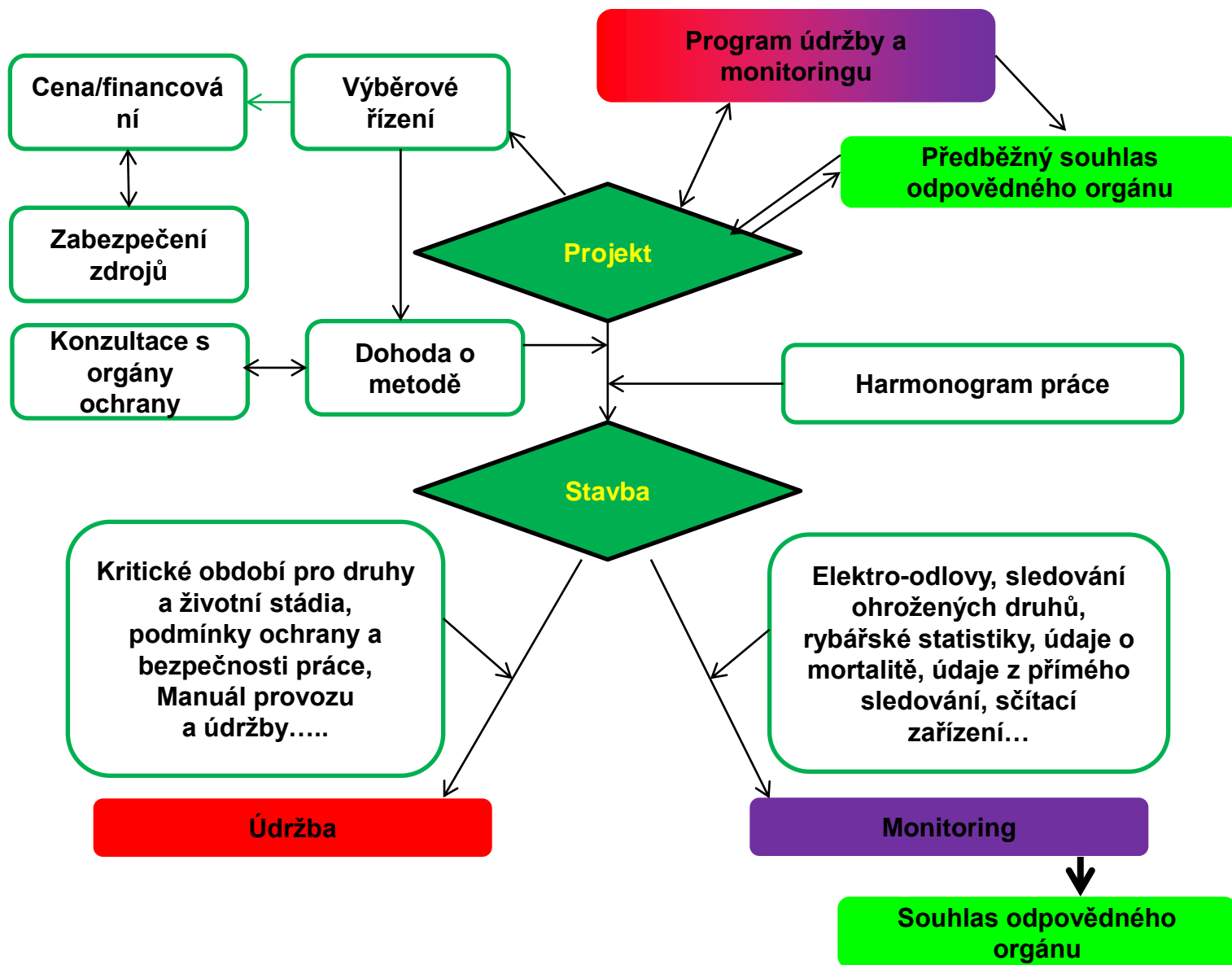
Vliv počtu překážek a pravděpodobnost výskytu eurytopních druhů (b) a reofilních druhů (c)

Výskyt druhů s širokou ekologickou valencí, tedy s nízkou vazbou na specifické prostředí, vypovídá o úrovni degradace prostředí

Projekt RP I. fáze

Projekt RP II. fáze

Pro obnovení migračních biokoridorů nestačí RP „pouze“ stavět, ale je nutné také TESTOVAT jejich funkčnost

Pro nastavení testovacího programu je třeba odpovědět na otázky

1. **Kdy začít a skončit testování?** **Délka/Sezóna**
2. **Jaký metodický přístup zvolit v závislosti na velikosti a typu toku nebo společenstvu ryb?** **Metoda**
3. **Jak vyhodnotit test průchodnosti na degradovaných tocích (především změny teplotního a průtokového režimu)?** **Ovlivnění**
4. **Jsou důležité a „méně důležité“ RP s ohledem na investice do testování RP?** **Náklady**

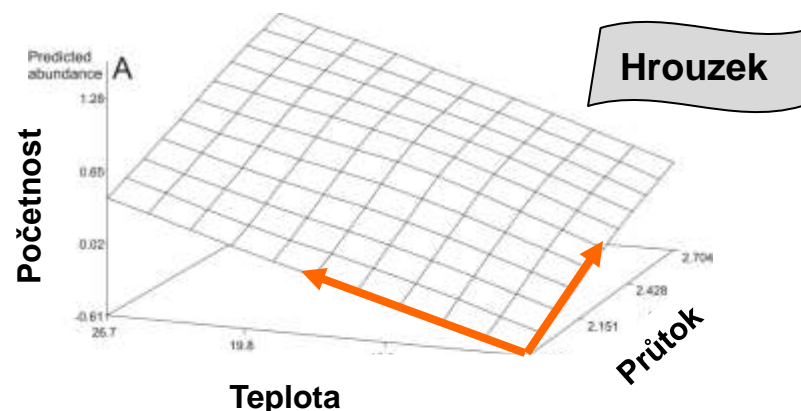
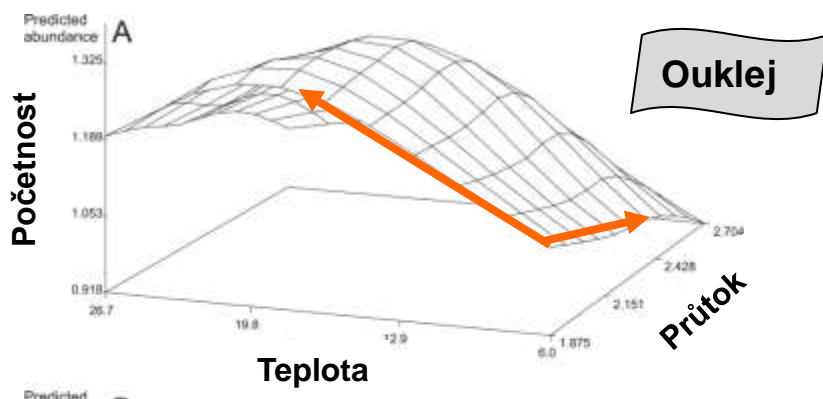
Doposud chybí **metodický návod pro testování RP**, pod záštitou MŽP se na něm v současné době pracuje

Termín zahájení testování určuje vazba potencionálních migrantů na teplotu vody a průtok

Pro správné nastavení testovacího programu je vhodné použít údaje/znalosti o lokalitě získané již před zahájením stavby přechodu

✿ **Jarní migrace** (testování RP s výskytem převážně kaprovitých druhů)

- **teplotní práh 8°C (vrchol 12 - 16°C)**
- *Dříve: jelec jesen - často po proudu, jelec proudník, bolen, štika, okoun*

Pro testování funkce RP lze uvažovat o nejvhodnější teplotě >10°C v období duben - květen

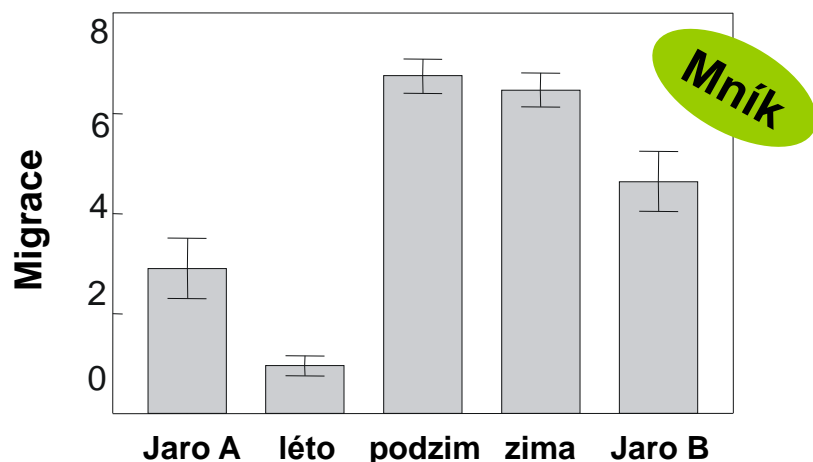

Termín zahájení testování určuje vazba potencionálních migrantů na teplotu vody a průtok

Pro správné nastavení testovacího programu je vhodné použít údaje/znalosti o lokalitě získané již před zahájením stavby přechodu

✿ Podzimní migrace (testování RP na tocích s výskytem salmonidů)

- Pstruh: $<10^{\circ}\text{C}$ přechod na noční aktivitu, $<6^{\circ}\text{C}$ nepřekoná překážku, $<5^{\circ}\text{C}$ konec migrace
- Mník: $<12^{\circ}\text{C}$ zahájení aktivity, cca 1 - 2°C reprodukce

Pro testování funkce RP v podzimním období lze uvažovat o nejvhodnější teplotě $< 10^{\circ}\text{C}$ v období září - říjen

Extrémní podmínky prostředí diferencují obtížnost překonání překážky a modely chování ryb

Migranti se vyhýbají extrémům průtokových podmínek

✗ Sucho

↑↑ se rozdíl hladin pod a nad překážkou

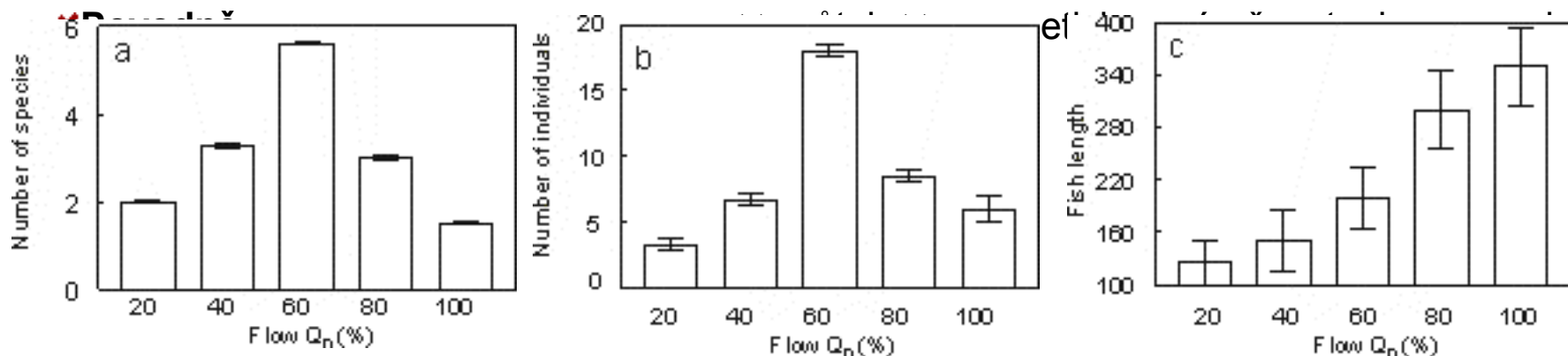
↓↓ se možnost odrazu

před skokem

odrazuje velké ryby

od migrace mělkými úseky

Metodický přístup volíme podle velikosti a typu toku a společenstva ryb

- ✱ **Pramenné oblasti** (toky I. a II. řádu)
  - velikostní a druhové složení nad a pod překážkou
  - **Elektrický agregát**

Volba metodického postupu odpovídá významnosti RP a určuje související náklady

Metodický přístup volíme podle velikosti a typu toku a společenstva ryb

✱ Potoky a menší řeky (toky III. - V. řádu, např. Litavka, Blanice, Vydra, Kamenice)

- Řádově desítky jedinců signálních druhů – „přes“
- Přítomnost celého druhového spektra v podélném profilu trati RP
- menší toky - označení ryb, např. **elastomery** nad a pod překážkou
- detailní monitoring pomocí **telemetrie** cca 15-20 jedinců

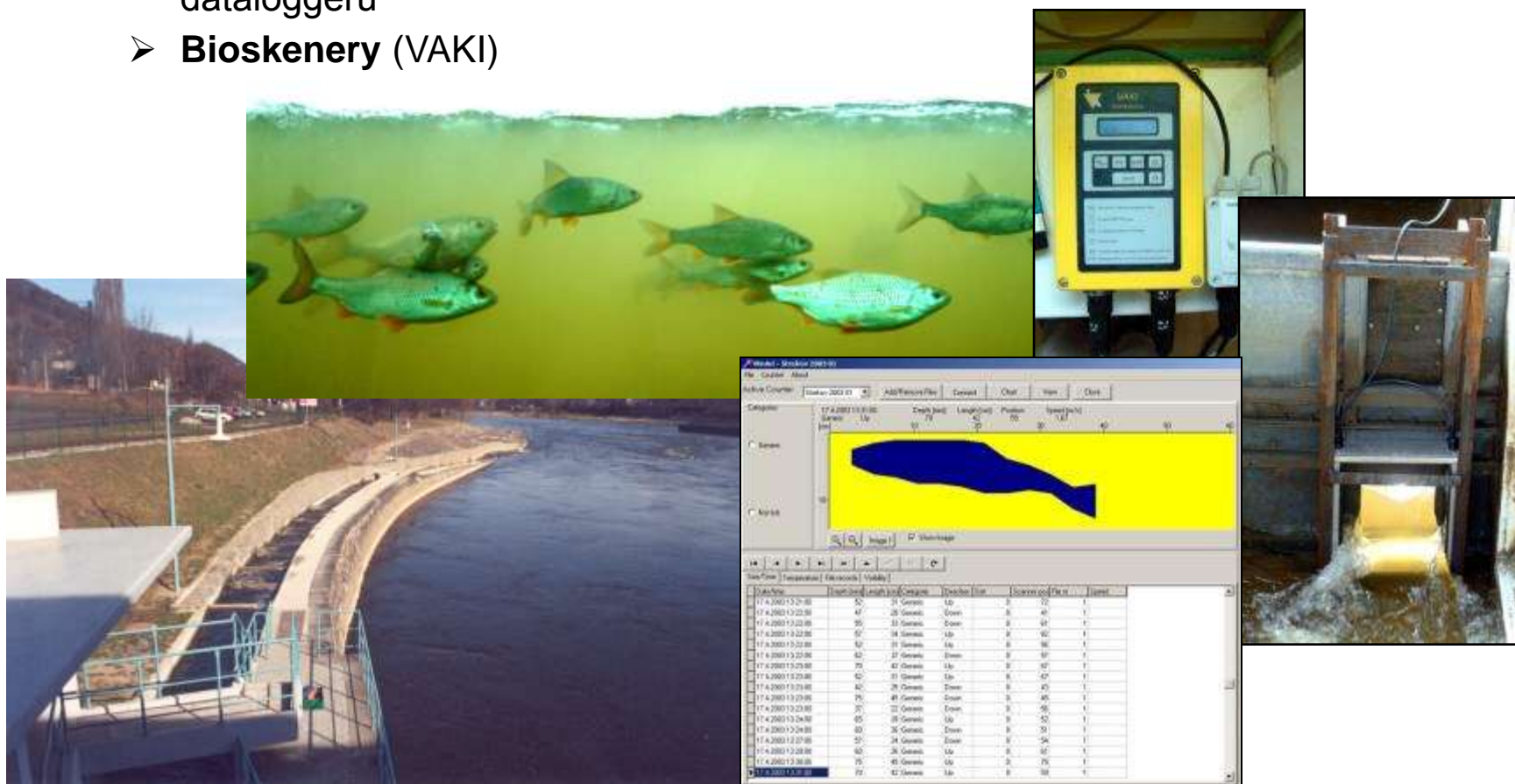

Volba metodického postupu odpovídá významnosti RP a určuje související náklady

Metodický přístup volíme podle velikosti a typu toku a společenstva ryb

- ☀ **Střední a velké toky** (toky V. řádu a výše, Berounka, Sázava, Ohře, Labe, Jizera, Morava)
  - Hodnocení pohybu tisíců jedinců pouze pomocí optických a elektronických dataloggerů
  - **Bioskenery (VAKI)**

Volba metodického postupu odpovídá významnosti RP a určuje související náklady

Metodický přístup volíme podle velikosti a typu toku a společenstva ryb

- ✱ **Střední a velké toky** (toky V. řádu a výše, Berounka, Sázava, Ohře, Labe, Jizera, Morava)
  - Hodnocení pohybu tisíců jedinců pouze pomocí optických a elektronických dataloggerů
  - **Pasivní integrátory** při speciálních studiích (TROVAN)

Volba metodického postupu odpovídá významnosti RP a určuje související náklady¹³

V úsecích s přímým vlivem ÚN mají biokoridory ↓↓ význam, bez změny manipulačních řádů nelze hledat obvyklé biologické vazby potvrzující funkci RP

Změna teplotního a průtokového režimu pod ÚN

Ztráta přirozené průtokové a teplotní variability

Jarní a letní teploty nízké, podzimní a zimní vysoké, vyrovnané průtoky

Příklad

Ohře

- **RP v Žatci**
- *úkryt ryb v rámci degradovaného toku*
- *neprobíhá přirozená migrace ani reprodukce*

Příklad

Vltava

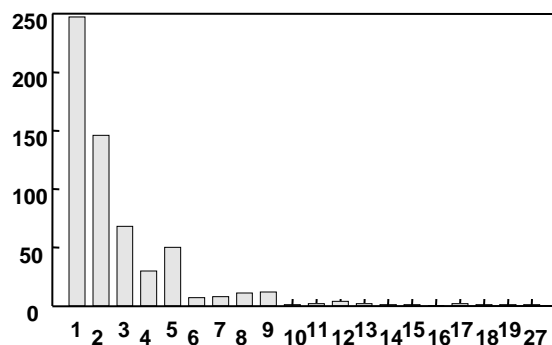
- **Vliv kaskády**
- *Významně ovlivněný úsek*
- *Rozmnožování ve Vltavě (pouze 1 – až 2 druhy)*
- *Migrace ryb do Berounky*

Vztah migrace a kolísání průtoku porušen manipulací na ÚN

Výsledky studia RP na Ohři → většina ryb se v přechodu vyskytla opakovaně

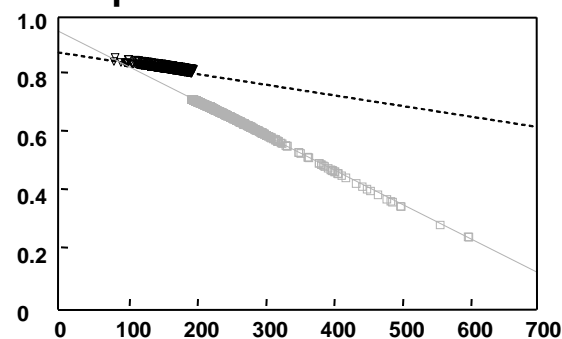
Počet záznamů → 1640 ≈ pouze 595 jedinců	
247 jedinců odchycených pouze jednou	348 jedinců odchyceno opakovaně

Opakovaný výskyt ryb v přechodu

27 opakovaných odchytů jedince

Statistický model GENMOD zahrnoval predikci Opakovaného odchytu jedinců včetně parametru 'délka těla'

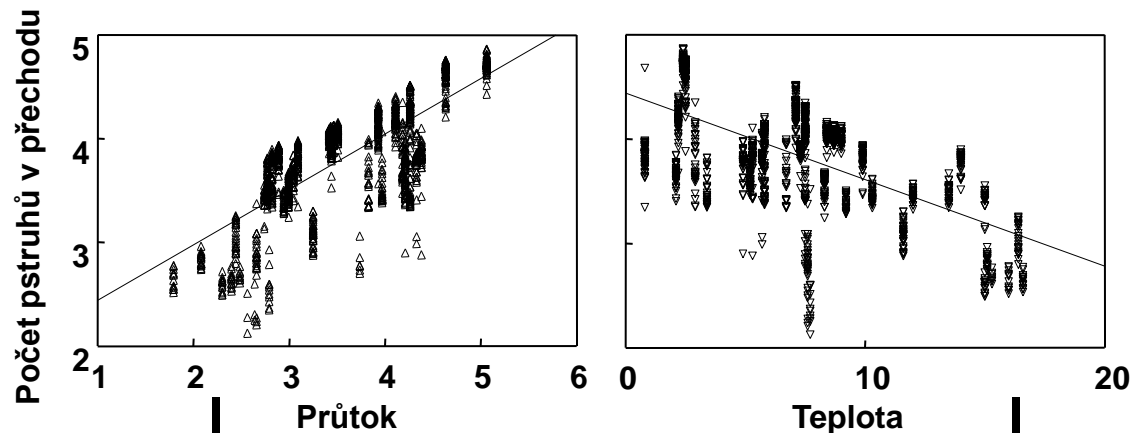

'Malé ryby' ⇒ ↑↑ pravděpodobnost odchytu
'Velké ryby' ⇒ ↓ pravděpodobnost odchytu

Bez použití individuálního značení by byl výskyt ryb nadhodnocen o 64%

Výskyt pstruhů v RP by měl odpovídat sezónním změnám teploty a průtoku

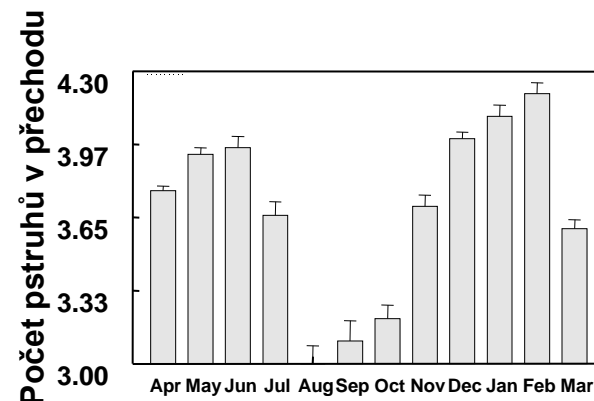
Počet ryb v přechodu vzrostl

- Vysoké průtoky: zima a jaro (tání sněhu)

- Chladné období s teplotami okolo 0°C

Úkryt

Během období vysokých energetických nároků

Období

Třetí období neurčovalo výskyt ryb v přechodu

Souhrn

- ✿ Navzdory předpokládané konstrukční kvalitě je funkce RP závislá na místních podmínkách prostředí (hydrologie, výška vodního sloupce, vzdálenost RP od břehu apod.), což zvyšuje metodickou obtížnost testování variabilních migrací ryb
- ✿ Migraci ryb, probíhající nepravidelně během sezónních a ročních cyklů, nelze vyhodnotit pouze na základě hydraulického modelu RP či expertního odhadu
- ✿ Náklady na testování RP by měly být zahrnuty do ceny stavby RP, fixně stanoveny (až 25% ceny), příp. odlišeny do tří kategorií v závislosti na velikosti toku
- ✿ Konečné rozhodnutí o vydání povolení k provozu, resp. kolaudace by měla být uzavřena až na základě výsledků testování RP
- ✿ Na základě výsledků testování by měl být stanoven provozní řád a způsob údržby RP včetně kontrolního monitoringu
- ✿ Pro funkční RP platí:
  - ✓ žádná velikostní ani druhová selektivita
  - ✓ prostupnost pro dostatečné množství ryb
  - ✓ Intenzita migrace odpovídá kolísání teploty, průtoku a světla